

ORSZÁGÉPÍTŐ

A Kós Károly Egyesülés folyóirata

ÉPÍTÉSZET | KÖRNYEZET | TÁRSADALOM

25 PAGONY

▶ 25 ÉV MUNKÁJA

Pagony táj- és kertépítésziroda

▶ FŐÉPÍTÉSZEK

Philipp Frigyes

▶ Vándorokból mesterek | Tóthfalusi Gábor

▶ Orgona panzió, Sztána

▶ Jelentés a határvidékről | Csóka Balázs

▶ Budai lakásbelső | Dósa Papp Tamás

▶ Vályogépítés | Medgyasszay Péter

2016

02

ITINERANTS TURNED MASTERS

The Itinerant School was funded 25 years ago by the Kós Károly Association. The school is still active, offering postgraduate courses. More than eighty itinerant apprentices have graduated from the institution so far. Transylvanian architect Gábor Tóthfalusi completed his apprenticeship under László Sáros, Imre Makovecz, Ferenc Salamin and Csaba Müller. Together with László Tulogdy, he co-founded the Tektum architectural office in Cluj Napoca in 2005.

INTERJÚ TÓTHFALUSI GÁBORRAL

Erhardt Gábor

› **Hogyan vezetett az út Erdélyből a budapesti Vándoriskolába az ezredfordulón?**

Kolozsváron végeztem az egyetemet 2002-ben, és azt vettem észre, hogy az ottani építéskollégák sem építészetileg, sem szellemiségükben nem tudják azt nyújtani, amire szükségem lenne. Kerestem az utamat. A diplomamunkám egy Enyed melletti borászat volt, amelyhez felkerestem Magyarországon Salamin Ferencet és Ekler Dezsőt. Ferencről kaptam egy nagy köteg Országépítő folyóiratot, hogy kedvemre lapozgathassam őket itthon. Nagyon vonzó lehetőségnek tűnt, hogy egy ilyen komoly társaságban tanulhatok tovább, szellemi értékeket is magamba szívva. Befejeztem az egyetemet, és még ősszel jelentkeztem a felvételire, amelynek a témája abban az évben egy vonatmegálló átdolgozása volt. Nem jártam még Magyarországon, Budapesten. Útra keltem, megnéztem és körbefotóztam a kis épületet. Elkészítettem a pályamunkámat, amivel bekopogtattam a Kecse utcai irodaházba. Emlékeim szerint a személyes meghallgatáson nem fénytelenem, de erdélyi zöldfülként mégis kaptam egy esélyt, és felvettem.

› **Hol töltötted a vándoréveidet?**

Az első félévet Sáros Lászlónál kezdtem, akiről jóformán még semmit sem tudtam akkoriban. Makovecz Imre munkáit ismertem és nagyra értékeltem ugyan, de kevés információ volt a magyarországi építészetéről, a mai internetes információáramlás híján nem lehetett annyira átérezni a folyamatokat. Még az első munkanapom előtt, vándoroktól szokatlan módon rögtön kikértem magam két hétre a velencei biennáléra. Ráadásul időbe telt, mire az egész életemet átszerveztem ide. Október elsején aztán jelentkeztem az irodában, de nem voltam felkészülve sem szakmailag, sem kulturálisan.

› **Ez volt az első munkahelyed?**

Egyetemistaként terveztem ugyan, de azoknak a munkáknak nem sok közük volt a valósághoz. Sáros Lászlónál bizony voltak drámai válságpillanataim, de végül több mint egy évet maradtam nála, amely

jó hangulatban telt el. Féléves intervallum kevés ahhoz, hogy végigvigyen az ember egy munkát, egyben lássa a különböző fázisokat. Mire kivitelezési szakaszba lép egy terv, a vándornak tovább kell állnia. Ebből a szempontból is szerencsés helyzetem volt. A második vándor „félévemet” az Axisban töltöttem. Ez egy teljesen más lépték, más hangulat volt, másfelől jöttek a pofonok is. Itt is nagyon jól éreztem magam. Salamin Ferencről ragadt rám a régi épületek szeretete, és nagy hatással volt rám elképesztő munkaejeje is. Az élet úgy hozta, hogy kis időre haza kellett térnem, így Müller Csabához kerültem. Ebben az időben már saját kis munkáim is voltak. Ősszel jött azonban a nagy kihívás: megkezdhettem tanulmányaimat Makovecz Imrénél. Utólag visszagondolva erre az időszakra, látom, hogy ide valóban csak olyan vándor kerülhetett, aki nem kezdő, aki akár percenként váltani tud az egyes, nem feltétlenül építészeti témák között, és önállóan képes egy tervet összerakni. Tíz hónapot tölthettem ott, Bártfai Szabó Gáborral és Kovács Ábellel együtt.

Egy ispánki háznak készítettem a kiviteli, egy másiknak az engedélyezési terveit, és több nagyobb tervezésbe is bedolgoztam. Tíz hónap után hazahúzott az erdélyi szellő. Imre bácsit is meglepte, hogy egyből hazamegyek.

› **Volt olyan helyzet, amikor elbizonytalanodtál a hazatérésben?**

Sáros László irodájában olykor felmerült bennem, hogy mit is keresek én itt... Alkalmas vagyok-e én egyáltalán erre a munkára? Szakmailag nem éreztem magam kompetensnek, mert az a csomag, amit az egyetem adott, az bizony az első két órában kiürült. Egyébként a felvételin is kitétel volt Imre bácsi részéről, hogy a vándordiplomát követően térjek haza Erdélybe. Én ezt örömmel vállaltam, és a családi viszonyok is ezt kívánták.

› **A hazai építésügyi rendszerben jobban eligazodtál?**

Valóban teljesen más a két rendszer. A vándordiplomát követően Tulogdy Lászlóval, egykori évfolyamtársammal 2005-ben

VÁNDOROKBÓL MESTEREK

Tóthfalusi Gábor

Kolozsváron megalapítottuk a Tektum irodát, amelyet azóta is építgetünk. Cégtársam előtte más vonalon mozgott, műemlékes tanulmányokat is folytatott, így jól kiegészítettük egymást. Az első években közösen számoltunk: hány kliens is kell, hogy megépülhessen egy terv, mekkora bizalom kell ahhoz, hogy valaki odaadja neked az életének egy kis részét, a megtakarításait, hogy az álmait megvalósítsd. Akkoriban Erdélyben éppen felszálló ágban volt a gazdaság és az építési kedv, szerencsével hozzájutottunk egy-két nagyobb megbízáshoz, például a kolozsvári

Continental New York Szálló műemlék-helyreállításához.

› **Három év tapasztalattal a hátatok mögött kaptátok ezt a megbízást?**

Nálunk minden az ismeretségeken keresztül működik. Emellett természetesen egyéb tervezésekkel, és többször a kivitelezés végigkísérésével is megbíztak minket. Ez kellő referenciát és anyagi alapot adott ahhoz, hogy gépeket vegyünk, berendezzük az irodát. Pályázatokon vettünk részt, kiállításokon jelentünk meg, hogy ismertséget szerezzünk,

hiszen Kolozsváron közel 800 építész van. Bukarest után itt található a legnagyobb és leggazdagabb Építész Kamara, az egyetemi építészoktatásnak köszönhetően pedig könnyen lehet munkaerőt találni. Imre bácsi annak idején elmagyarázta, miért a hétfős, hierarchikusan felépített csapat az ideális. Ezt az elvet követve építettük fel az irodát, és az ott látott metódus szerint osztjuk tovább a munkákat.

› **Egy klasszikus irodát képzeljünk el, vagy vannak szakági tervezőitek is?**

A szakági tervezők külön dolgoznak. Nálunk minden munkának megvan a saját szaktervezői csapata, attól függően, hogy műemlékről, családi házról, vagy iroda-épületről van-e szó.

› **Ezek szerint minden hangszeren játszatok. Milyen munkák találnak meg benneteket?**

Sok, általunk tervezett családi házról elmondható, hogy szakmailag szépen megvalósult, de a kienstől függően ennek hátterében sok kis emberi játszma állhat, amely óriási energiákat öröl fel az építész részéről. Mindemelllett a szakma beskatulyazza az embert, ha erre specializálódik. Ráadásul kizárólag családi házak tervezéséből nem lehet egy irodát fenntartani.

› **Van egy tudatos stratégiátok ezzel kapcsolatban?**

Stratégiánk ugyan nincs, de azt látjuk, hogy jó, ha évente 3-4 családi ház bejön. Az ipari épület ugyanakkor lebutít, azt nem igazán vállalunk. A műemlékekben azonban látok fantáziát, az egy nagyon szép, bár az építészeti ötletek terén nem annyira látványos feladat, hiszen alázattal kell közelíteni feléjük.

› **Ezek szerint folyamatosan jelen van az iroda életében a műemlékfelújítás?**

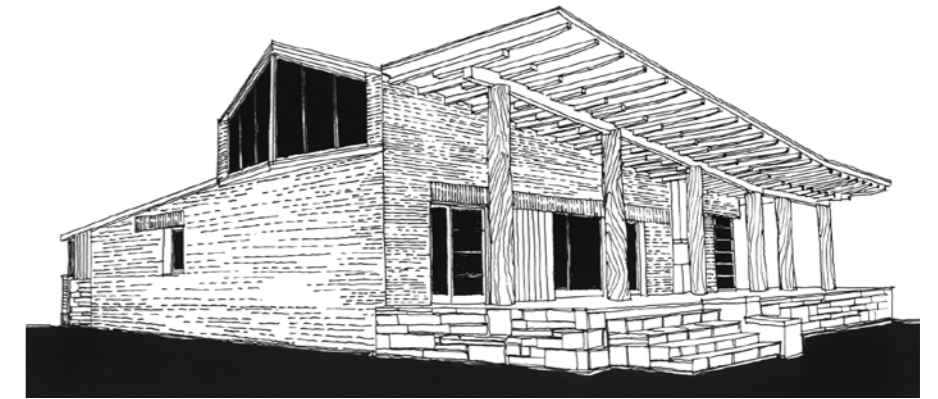
Folyamatosan ugyan nem, de sok ilyen megbízást kapunk. Tervezés alatt van a gyalui Bánffy-Barcsay-kastély és a válaszúti Bánffy-kastély rekonstrukciója, és most adták át a nagyenyedi Bethlen Kollégiumot, bár ez utóbbira a kivitelezési hiányosságok miatt nem vagyunk annyira büszkék. Ráadásul az állandóan változó játékszabályok szerint folyó uniós projektek világa egy teljesen más műfaj.

› **Az irodán belül alkotótársak vagytok Tulogdy Lászlóval?**

A korábban említett hierarchia szerint mi ketten határozzuk meg a koncepciót, mi hozzuk az ügyfelet, mi tárgyalunk. Ha elfogadásra kerül a kézi vázlat – mert mi kézzel rajzolunk –, akkor átadjuk gépi feldolgozásra a munkatársaknak, majd több finomítási fázis következik.

› **Hány alkalmazott dolgozik nálatok? Állandó a stáb, vagy folyamatosan cserélődik, a vándorokhoz hasonlóan?**

Hét fiatal dolgozik nálunk. Volt egy hosszabb stagnálás az összetételben, de egyszer már átcserélődött az egész csapat, támogatjuk az önállósulásukat. Általában friss egyetemi diplomával rendelkező, még formálható munkatársakat alkalmazunk. Hogyan hatott rátok a gazdasági válság? Hozzánk is begyűrűzött, és hozott egy nehezebb periódust. Visszatértünk a családi házakhoz, mert ott még tartani tudtuk a minőséget. Most úgy látom, hogy Kolozsváron megindult a fejlődés, rengeteg a beruházás. A probléma inkább ott van, hogy a nagy munkákat kiadják a jó kapcsolatokkal rendelkező 20-30 fős irodáknak,

a Tektumhoz hasonló kisebb irodák a „maradékot” kapják.

› **Mi a hatótávolságotok, meddig mész el egy munkáért?**

Általában Kolozsváron és 50 km-es körzetében dolgozunk. Most épül egy házuk ugyan Udvarhelyen, ami 250 kilométerre van tőlünk, közben Marosvásárhelyen tervezünk Caritas-központot. Bukarestben is lenne egy nagyobb beruházás, de ez utóbbi már veszélyes távolság. Magyarországi megbízásokban egyáltalán nem gondolkodunk.

› **Hogyan látod a szakmai fejlődés lehetőségét? Milyen a kapcsolatot a szerves építészettel?**

Kolozsvárnak nagy a vonzása, Erdély, de egész Románia legdinamikusabb városa. Pezseg az élet, kulturális téren is. Ami a szerves építészettel illeti, az belém oltódott ugyan, de nagyban függ a beruházás jellegétől. Ipari épületnél szerintem nem beszélhetünk szerves építészetről, egy nagyberuházásnál pedig csak a négyzetméterek számítanak. A szerves építészettel, amely a kis beruházásoknál jobban ki tud bontakozni, mi nem formai megnyilvánulásában, hanem szellemiségében próbáljuk közvetíteni.

› **A határon túli építések közül szinte egyedüliként gondosan dokumentárod az épületeidet, és rendszeresen publikárod őket különböző felületeken.**

Az építészfórum mintájára korábban létezett itt is egy archiforum nevű online felület, ahol rendszeresen megosztottam a munkáimat. Döbbenet látom a fiatalabb generáció munkamódozását. Ők egy adott témában különböző internetes keresőkkel dolgoznak, és gyűjtik össze a nekik tetsző megoldásokat, ahelyett, hogy a saját kreativitásukat használnák. Ezért is találok fontosnak az épületeinkről folyó diskurzust. Rendszeresen publikálok folyóiratokban is, többek között az Országépítőben.

ORGONA PANZIÓ, SZTÁNA

Építészet: **Tóthfalusi Gábor, Tulogdy László** | Szöveg: **Erhardt Gábor** | Fotó: **Bíró István**

Az épület Sztána település határában áll, ami egy egyszerű tervezési feladatnál többet jelent egy fiatal építész számára, aki elvégezte a Kós Károly Egyesülés Vándoriskoláját. A Varjúvár, Kós Károly egykori otthonának szimbolikus közelsége, kisugárzása törvényszerűen hatással kell legyen az építésztervező(k)re, még ha a tervezési folyamat oly sokszor emlegetett objektív neurózisa ellendolgozik is ennek. Itt is az ismert – szabadon behelyettesíthető szereplőkkel játszott – forgatókönyv érvényesült. Egy lehetetlenül rövid határidejű turisztikai pályázat lendítette a praktikus gondolkodó megbízót a legegyszerűbb(nek tűnő) megoldás felé: egy korábban, máshova készült és meg

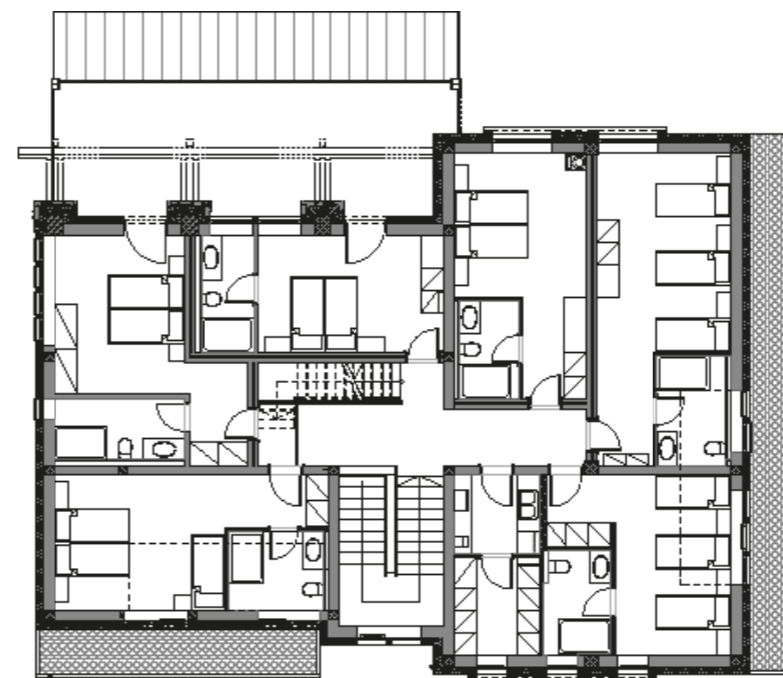
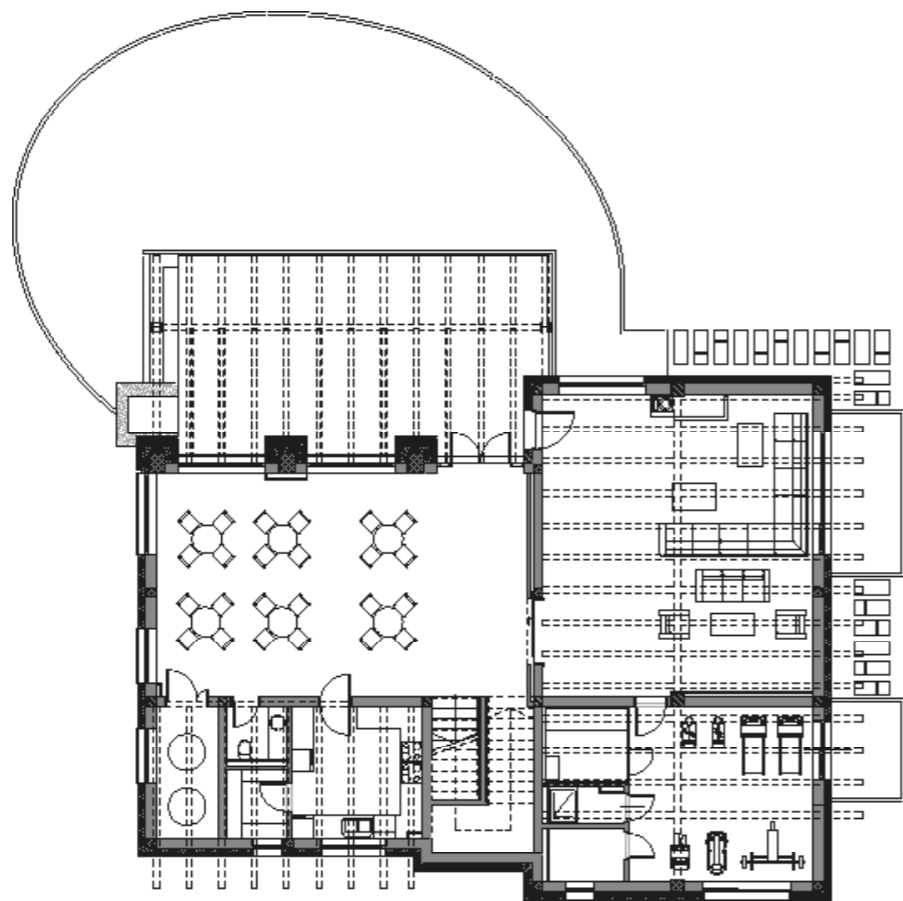
Tervező:
Tóthfalusi Gábor, Tulogdy László
Tervező munkatárs:
Rozs Gáspár Tamás
Statika: **Mihai Oltean**
Gépészet: **Marian Aurelian**

Tervezés: 2013-2014
Kivitelezés: 2015

nem valósult, hasonló léptékű épület ter-
vének adaptálására.

Nem ideális kezdés, hiszen ilyen témában
aligha működhet az adaptálás, különösen
nem a bevezetőben leírt „egyedi adottságok”
figyelembevételével. Előbb vagy utóbb (de
sajnos inkább utóbb) úgyis felmerülnek elu-
tasíthatatlan igények az áttervezésre, ami
közel annyi időt és energiát igényel, mint
egy új ház tervezése. Ez az egyik vízválasztó
az építész számára: átlátni és kezelhető me-
derben tartani egy ilyen folyamatot, úgy,
hogy az építészeti minőség ne szenvedjen
csorbát. A jó tervező itt bizonyíthatja rá-
termettségét, mint azt tette esetünkben
Tóthfalusi Gábor és Tulogy László.

A kétszintes épület tömegét egységessé
teszi a meredek, fegyelmezett-nyugal-
mas tető, amely két oldalon zárt látványt
kölcsonöz az épületnek, helyet adva az
éppen szükséges mértékű homlokzati já-
tékosságnak: a tetőre ülő, illetve azt egy
részben átszakító kis hajlású tetőfelépít-
ményeknek, fa homlokzatburkolatnak. A
tető megszakításának köszönhetően az
amúgy L alakú, három oromfalas épület
úgy válik T alakúvá, hogy nem jelentkezik
az oromfal és a mellette továbbfutó eresz
találkozásának örök megoldhatatlansága.
Az oromfalak arányrendszere, nyílásmé-
rete Kós Károly példaképeinek, a finn iskola
építészeinek házait idézi, mégis Kárpát-
medenceire hangoltan. Az oromfalhoz

GUESTHOUSE ORGONA, SZTÁNA ARCHITECTS: GÁBOR TÓTHFALUSI AND LÁSZLÓ TULOGDY

The building standing in the outer rim of Sztána means a lot more to a young architect who completed the Itinerant School of the Kós Károly Association. The symbolic closeness of Varjúvár, i.e. the Castle of Crows, the former home of Károly Kós, has an inescapable influence. The proportion of the gables and the size of openings reflect the ideas of the Finnish school, of great influence on the art of Károly Kós, applied to the local conditions in the Carpathian Basin. The architectural vision is well articulated by the ornaments and the stonework, which blend smoothly into the logic of the structure, suggesting no rushed randomness. With its lovely location, familiar dimensions and use of natural materials, the complex of buildings offers an eye-catching spectacle in Kalotaszeg.

21

baegység kap helyet, gyakorlatilag kompromisszummentes elrendezéssel. A földszinti alaprajzról és nyilván ennek folyományaként a homlokzatról is hiányolom a megérkezés kitüntetett helyét: nincs recepciója az épületnek, aminek nyilván megvan az oka. Cipőkanállal bár, de minden – ilyen léptékű panzióhoz szükséges – funkció belefért az alapterületbe: rendezvényterem, wellness-fitness, étkező, előkészítő konyha. Bárcsak kies hazánkban lehetne ilyen alaprajzi konfigurációval hasonló vendéglátó épületet tervezni! De nemcsak ezért irigylésre méltó ez az épület, hanem egészében: arányaival, bárátságos anyaghasználatával, telepítésével, melléképületeivel vendéghívogató, szemet gyönyörködtető épületegyüttes jött létre Kalotaszegen...

tapadó kémény homlokzati elemként való használata talán ráerősíthetett volna e párhuzamra. Némi kritikával csak az oromzatok, tetőcskével fedett kiugró ablakok erőtlenségét illetném, feltételezve, hogy a kivitelezés e részletnél nem a terveknek megfelelően történt. Ugyanakkor a kivitelezés láthatóan nem mindennapi, a részletek mind jól megoldottak. A szerkezeti logikából következő díszítések: ferde táмок, faburkolatok, padlótól ereszig érő teraszajtók jól artikuláltak az építészeti mondanivalót, nem tapétaként, ráaggatott „ötletekként” jelennek meg.

Mint ahogy nem tapéta jellegű a kőburkolat sem. Ötletes a sima és a durva köfelület és rakásmód váltakozása, a fordított hierarchia játékosága a pilléreken, a fűrészelt kőburkolat és a vakolt falfelület minimális síkváltással történő elválasztása. Ezek a részletek – bár díszítik a házat – mégsem teszik túlfomálttá az épületet. Ennek racionális, gazdasági okai vannak, ahogy a tervező elmondta: számukra alapvető fontosságú az épület ütemezhető megépíthetősége, azaz, hogy a szakágak egy ütemben elvégezhesék a munkájukat, a bádgosnak ne kelljen háromszor felvonulnia az építkezésre. Ez Kós korában még természetes volt, a mai rohanó világban ugyanakkor már megfizethetetlen. Ez a fajta pragmatizmus az alaprajzi szerkesztésre is igaz, és egyáltalán nem válik hátrányára. Az emeleten hat szállodai szo-

